

УДК 711.1:711.4:711.5

**РЕГУЛЮВАННЯ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ У РАМКАХ ЗОНИ
ВПЛИВУ АГЛОМЕРАЦІЇ**

Кандидати техн. наук А. М. Панкеєва, О. В. Завальний

**REGULATION OF SPATIAL DEVELOPMENT OF TERRITORIES WITHIN
THE AGGLOMERATION INFLUENCE ZONE**

PhD (Tech.) A. Pankeieva, PhD (Tech.) O. Zavalniy

DOI: <https://doi.org/10.18664/1994-7852.213.2025.341944>

***Анотація.** У статті розглянуто питання, що стосуються нормативного регулювання урбанізаційних процесів навколо крупних і найкрупніших міст. Міста під впливом різних факторів починають «виходити» за свої межі, що супроводжується формуванням навколо них агломерацій. Акцентовано на відображенні агломерацій у вітчизняних законодавчих і нормативних документах. Визначено потребу вивчення їхніх особливостей і вироблення містобудівних і правових умов їхнього розвитку.*

***Ключові слова:** агломерація, просторовий розвиток територій, зона впливу агломерації, урбанізація.*

Abstract. The article considers the issues of spatial development of territories around large and largest cities. The development of territories is subject to objective laws. An important place among them is occupied by the laws of its spatial organization. They are based on taking into account the features of the natural, historical-cultural and transport-settlement framework that has developed and the interrelationship of their changes. Decisions on the development of a territory without taking into account these features and interrelationships can cause it serious damage. The reform of the administrative-territorial structure of Ukraine has drawn attention to the need to revise existing legislation and create methods and mechanisms for managing large and largest cities and adjacent territories. The article examines the definition of the essence of the concept of «agglomeration» and the reflection of agglomerations in existing legislative and regulatory documents. Two draft laws «On urban agglomerations» and «On amendments to certain legislative acts on the creation of legal grounds for the formation of an agglomeration as one of the forms of cooperation of territorial communities» have been registered in the Verkhovna Rada of Ukraine. They reflect the purpose of creating agglomerations and the conditions for the formation of urban agglomerations. An agglomeration is defined as a form of cooperation between the community of the city-center of the agglomeration and territorial communities located in the zone of influence of the city-center of the agglomeration. It has been established that existing legislative and regulatory documents do not sufficiently fully reflect the essence of the term «agglomeration», clear criteria, signs and properties by which it is possible to distinguish a territory as an agglomeration, to determine the boundaries of the territories of the zone of influence of agglomerations are not defined.

Keywords: agglomeration, spatial development of territories, agglomeration influence zone, urbanization.

Вступ. Проблеми, пов'язані з формуванням і розвитком агломерацій, є предметом дослідження в різних науках, таких як урбаністика, містобудування, географія, екологія, соціологія, економіка тощо. Сьогодні агломерацію розглядають як основний інструмент розвитку територій, що забезпечує високу якість життя населення. Велика кількість крупних і найкрупніших міст виходять за свої адміністративні межі та формують навколо себе агломерації. Складність питання обумовлено масштабністю явища, що розглядають, і пов'язаними з ним соціально-економічними та просторовими процесами. Умови, у яких складаються та існують агломерації і в яких треба ухвалювати рішення щодо їхнього розвитку, невпинно змінюються. У сучасних вітчизняних працях і дослідженнях питання агломерацій і їхнього подальшого розвитку потребують глибшого та повнішого вивчення. Законодавчі і нормативні документи, що регламентують відносини між містами та населеними пунктами, обмежені, а термін

«агломерація» не має чіткого правового визначення. Щоб вирішити ці та інші питання, потрібно глибше вивчити взаємодію міст і населених пунктів у рамках таких утворень, як агломерації, виявити напрями удосконалення законодавчої та нормативної документації щодо режиму використання територій зони впливу агломерації. Особливого значення це набуло після реформування адміністративно-територіального устрою України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Великий внесок у теорію та практику розвитку агломерацій зробили такі відомі вчені, як Ю. М. Білоконь, Д. І. Богорад, Ж. Боже-Гарньє, А. Вебер, Н. М. Габрель, П. Геддес, Н. М. Дьомін, Дж. Каполані, Є. Є. Ключніченко, М. Руже, П. Селф, В. Т. Семенов, І. А. Фомін, Ж. Шабо, Ф. Шої та ін.

Визначення мети та завдання дослідження. Метою статті є визначення особливостей формування та розвитку агломерації, сутності поняття «агломерація». Відображення терміна

агломерація у вітчизняних законодавчих і нормативних документах.

Основна частина дослідження.

Питання урбанізованих утворень, які формувалися навколо крупних і найкрупніших міст, почали досліджувати ще наприкінці XIX століття. Міста почали «виходити» за свої адміністративні межі, поглинаючи прилеглі до них території. У результаті утворюються так звані агломерації. Десятиліттями вчені обговорюють питання, пов'язані з агломераціями, існує безліч термінів, що трансформуються з часом. Термін «агломерація» – не єдине визначення цього феномену. Існує безліч визначень поняття: міська агломерація, метрополія, метрополітенський ареал, метрополітенські території, субрегіон, урбанізовані райони, конурбації тощо.

У розвитку міських агломерацій виділяють характерні особливості: нарощування величезних міських скупчень із містом-центром (ядром), яке безперервно розповзається за свої адміністративні межі, захоплює прилеглі території та концентрує на них велику кількість населення; передмістя швидко розвиваються, зазвичай стихійно і некеровано; виникнення маятникових міграцій; систематичне пересування населення в межах агломерації до місць прикладання праці, навчання, культурно-побутового обслуговування, відпочинку набувають великих масштабів.

З. О. Орестович і В. Л. Любомирович у своїй роботі виділяють етапи формування міських агломерацій. На першому етапі відбувається концентрація населення у промислових центрах і поблизу них. Відбувається розвиток транспортної мережі, що з'єднує центральне місто і передмістя. Навколо міста-ядра агломерації довколишні поселення стають містами-супутниками. Другий етап – це переміщення населення з центральних міських районів у зручніші для проживання передмістя і призупинення «розповзання» міста-ядра агломерації. На третьому етапі великі підприємства

виходять за межі міста-ядра, переміщення населення відображають у постійних міграційних потоках від міста-ядра до менших населених пунктів. На завершальному етапі відбувається процес реурбанізації. Частина населення переміщається в місто, яке було раніше залишене [1].

Досліджувати розвиток і формування агломерацій необхідно на основі системного аналізу. За результатами системного аналізу можуть бути розроблені стратегії та рекомендації щодо управління просторового розвитку територій, спрямовані на досягнення сталого розвитку агломерації, із залученням різних зацікавлених сторін, включаючи місцеві органи влади, громадські організації, бізнес і населення, до ухвалення рішень і реалізації стратегій сталого розвитку [2].

Термін «агломерація» вперше був використаний шотландським професором П. Геддесом: «агломерація – це нова форма угруповання населення, відповідно елементами цієї системи є населення і соціальні зв'язки» [3]. Українські вчені протягом багатьох років активно досліджували це питання. У роботі В. М. Кубійовича, датованій 1927 роком, проаналізовано процес урбанізації, концентрації населення і продуктивних сил у містах і їхніх прилеглих приміських територіях [4]. У 1960-ті роки науково-дослідним роботам із питань формування, розвитку агломерацій і визначенням їхніх меж в Україні присвячені праці Д. І. Богорада, А. Г. Вишневецького, І. О. Фоміна. За визначенням Д. І. Богорада, «міські агломерації – різновид систем населених пунктів, їхня більш розвинута форма, яка є «ущільненням стійких і глибоких різноманітних зв'язків» [3]. Український містобудівник І. О. Фомін визначає міську агломерацію як «територіально-економічне угруповання з типовими проявами концентрації населених пунктів, як своєрідну форму розвитку міст [5].

Слід зазначити визначення англійського містобудівника П. Селфа. Він визначає агломерації як «райони суцільної урбанізації, що оточують великі населені пункти. Безперервно розширюючись, поглинаючи на своєму шляху дрібні поселення, «місто-центр», не зустрічаючи ніяких перешкод, збирає в одне ціле, у суцільну масу цегли і вапна всі найближчі околиці».

Зарубіжні вчені розглядали міську агломерацію як територію з безперервною забудовою, що склалася навколо ядра і має включати не менше 2 тис. осіб. Французький географ Дж. Каполані визначає міську агломерацію як «систему міст і селищ із взаємопов'язаними функціональними відносинами, тенденцією до зрощення в одну просторову загальну міську зону» [6].

На думку географа М. Руже, який першим ужив термін «агломерація» щодо розселення, «вона виникає тоді, коли концентрація міських видів діяльності виходить за межі адміністративних меж і поширюється на сусідні населені пункти, що є новою формою розселення й розміщення деяких видів економічної діяльності» [7].

Французькі урбаністи П'єр Мерлен і Франсуаза Шое формулюють поняття агломерації як систему, що включає місто і його передмістя [8].

Особливо слід зупинитися на зв'язках у рамках агломерації. У більшості визначень приділяють увагу різним видам зв'язків між населеними пунктами в агломераціях. З точки зору того, що агломерація належить до форм розселення та визначена як система розселення, до неї входять лише трудові, культурно-побутові та рекреаційні зв'язки, які відображені в переміщенні населення по території.

Автори розглядають агломерацію як форму розселення, що виникає на базі великого міста (або кількох міст), створює значну зону урбанізації з тенденцією до зрощення сусідніх поселень, і як систему сучасного розселення.

Незважаючи на те, що цією проблематикою займаються вже багато років, досі немає чітко закріпленого визначення терміна «агломерація», визначених дефініцій, за якими можна виокремити територію як агломерацію в чинному законодавстві та нормативній документації. Особливого значення це набуває після зміни адміністративно-територіального устрою України.

Зважаючи на проведення реформи децентралізації, агломерації в Україні не мають правового статусу, а в багатьох країнах світу, наприклад Франція, США, Канада, термін «агломерація» активно використовуваний у законодавстві.

Відповідно до реформи децентралізації агломерації набувають великого значення для забезпечення стійкого економічного зростання міст в Україні. Хоча питання агломерацій обговорюють у теорії місцевого самоврядування протягом останнього десятиліття, законодавчого визначення досі немає [9].

І. Лещух вказує на те, що відсутність уніфікованої нормативно-правової бази та різноманітність підходів щодо визначення меж і формування агломерацій в Україні створюють численні виклики. Зокрема, це загрожує правовій стабільності агломерацій, ускладнює функціонування інституційних механізмів управління і регулювання їхнього розвитку, а також породжує ризики нерівномірного розподілу державної підтримки. Такі проблеми можуть мати тривалі наслідки, ставлячи під загрозу досягнення збалансованого територіального розвитку [10].

Офіційне визначення терміна «міська агломерація» подане в Постанові Кабінету Міністрів України «Про Основні напрями забезпечення комплексного розвитку малих монофункціональних міст» (на сьогодні втратила чинність): «компактне територіальне розміщення міських населених пунктів, об'єднаних

інтенсивними господарськими, трудовими і культурно-побутовими зв'язками» [11].

Також термін «агломерація» зафіксовано в таких законодавчих і нормативних документах [12-17]:

- Указ Президента України «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» від 22.07.1998 р. № 810/98 («*міська агломерація* не є новою адміністративно-територіальною одиницею, а являє собою організаційне утворення, яке складається з кількох територіальних громад, що мають на меті спільну реалізацію функцій місцевого самоврядування»);

- Закон України «Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку малих міст» від 04.03.2004 р. № 1580-IV («завдання розвитку соціальної сфери окремих малих міст виконуватимуться з урахуванням їхніх особливостей, а саме: для категорії малих міст-супутників, населення яких має змогу користуватися розвинутою сферою соціальних послуг великого міста – центра цієї *міської агломерації*»);

- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.08.2006 р. № 447-р «Про схвалення Концепції створення індустріальних (промислових) парків» («формування мережі державних і регіональних індустріальних (промислових) парків повинне здійснюватися відповідно до основних напрямів розвитку державної і регіональної промислової політики з урахуванням завдань, пов'язаних з розвитком міських агломерацій»; «індустріальні (промислові) парки доцільно створювати у промислових регіонах поблизу великих *міських агломерацій*...»);

- Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 р. № 385 («...концентрація економічної активності в містах України потребує від органів місцевого самоврядування прийняття рішень, спрямованих на відповідну та швидку реакцію на процеси *міської*

агломерації»; «удосконалення системи стратегічного планування регіонального розвитку на загальнодержавному та регіональному рівні буде забезпечено шляхом виконання таких завдань: ... впровадження європейської системи статистичної звітності на регіональному рівні у форматі NUTS (NUTS 2 – регіон, NUTS 3 – група районів (субрегіон) та *міська агломерація*»);

- ДБН 360-92** «Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень» («розвиток системи розселення повинен спиратися на ту мережу міських і сільських поселень, яка склалася, включаючи *агломерації* існуючі і ті, що формуються»);

- ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування і забудова територій» («індустріальні, інноваційні парки повинні створюватися в регіонах з відповідною кількістю трудових ресурсів, розміщуватися в межах населеного пункту або за його межами, в складі *агломерацій* і мати зручний транспортний зв'язок із сільбищними територіями»).

З утворенням об'єднаних територіальних громад зросла кількість пропозицій щодо внесення змін до чинних законів України.

Наразі ухвалено низку законів, які регулюють співпрацю між територіальними громадами, іншими формами місцевого самоврядування та урядовими органами, зокрема «Про співробітництво територіальних громад», «Про асоціації органів місцевого самоврядування» [18, 19]. Але в цих законах термін «агломерація» не зустрічається.

Одним із важливих питань є визначення місця агломерацій на перспективний період у системі розселення і територіальної організації господарства країни та обґрунтування основних напрямів удосконалення їхнього розвитку, а також механізмів регулювання цих процесів.

За останні десятиліття подано на розгляд два законопроекти, у яких ідеться про агломерації: «Про міські агломерації»

від 17.07.2017 р. № 6743 і «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо створення правових підстав для утворення агломерації як однієї з форм співробітництва територіальних громад» від 19.12.2019 р. № 2637 [20, 21].

Метою законопроекту «Про міські агломерації» є «визначення організаційно-правових засад формування міських агломерацій територіальними громадами сіл, селищ і міст, у тому числі об'єднаними територіальними громадами, принципів і механізмів взаємодії територіальних громад у межах міських агломерацій, гарантій і відповідальності міських агломерацій, а також форм підтримки державою міських агломерацій». За законопроектом, «міська агломерація – це форма співробітництва між громадою міста-центру агломерації і територіальними громадами сіл, селищ, міст, які знаходяться в зоні впливу міста-центру агломерації та мають інтенсивні зв'язки у сферах економіки, праці, культури та побуту з містом-центром агломерації, з метою спільного вирішення окремих функцій місцевого самоврядування».

За законопроектом, міську агломерацію можна виокремити за таких умов: 1) центр міської агломерації – населений пункт, віднесений до категорії міст, що має передумови для виконання функцій адміністративного центру міської агломерації; 2) ширину зони впливу міста-центру агломерації визначають індивідуально в кожній міській агломерації; 3) мінімальна кількість суб'єктів формування міської агломерації, крім центру агломерації, має бути не менше трьох територіальних громад; 4) загальна кількість населення територіальних громад, що беруть участь у формуванні міської агломерації, не може бути менше ніж 100 тисяч осіб; 5) територія міської агломерації має бути нерозривною, межі міської агломерації визначені за зовнішніми межами юрисдикції рад територіальних громад.

За законопроектом «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення правових підстав для утворення агломерації як однієї з форм співробітництва територіальних громад», агломерація – це форма співробітництва територіальної громади, що виконує функції центру агломерації і територіальних громад, які розташовані в зоні впливу центру агломерації та мають із ним інтенсивні господарські, трудові, культурно-побутові зв'язки, що спричиняють значну щоденну маятникову міграцію населення. Також надано визначення «центру агломерації», «раді агломерації» та «зоні добросусідства».

До критеріїв формування агломерації відносять таке: 1) агломерація може бути утворена навколо міста з чисельністю постійного населення понад 200 тисяч осіб або меншого міста, за умови якщо спільна чисельність постійного населення потенційних учасників агломерації складає не менше 200 тисяч осіб, а таке місто відповідає вимогам щодо центру агломерації, встановленим законодавством; 2) територіальні громади, що межують із територіальними громадами – членами агломерації та входять до зони впливу центру відповідної агломерації, можуть приєднуватися до такої агломерації за рішенням відповідної ради територіальної громади та ради агломерації; 3) територія агломерації має бути нерозривною; 4) методику порядку визначення зони впливу центру агломерації затверджує Кабінет Міністрів України.

У березні 2023 року Комітет Верховної Ради з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування направив для доопрацювання законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення правових підстав для утворення агломерації як однієї з форм співробітництва територіальних громад».

Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки передбачає створення законодавчої основи

функціонування та розвитку агломерацій, забезпечення збалансованого просторового розвитку територій, що входять до їхнього складу. У додатку наведено межі агломерацій – Київської, Харківської, Дніпро-Кам'янської, Запорізької, Криворізької, Одеської і Львівської [22].

Як видно з наведеного, немає однастайності у визначенні сутності поняття «агломерація», визначення єдиних критеріїв, властивостей, ознак, за якими можна виокремити територію як агломерацію та розробити методи визначення меж територій зони впливу агломерації.

Відсутність правового регулювання в Україні ускладнює формування, розвиток і функціонування агломерацій. Запропоновані законопроекти, попри наявність певних недоліків, мали потенціал значного прискорення процесу розвитку агломерацій. Особливо ефективним це могло стати за умови своєчасного усунення виявлених недоліків [23].

Основного значення в сучасних умовах набуває об'єднання в рамках агломерації територіальних громад на основі добровільних договірних засад із широким залученням громадських структур і процедур, формуванням координаційного органу з відповідним експертним забезпеченням. На цій основі має бути спільне (скоординоване) використання земельних та інших ресурсів у межах агломерації, єдина екологічна, економічна, соціальна, містобудівна, демографічна, міграційна політика, що поки не повністю реалізована на практиці та в законодавстві.

Висновки. Можна зробити висновок, що потрібно вивчити всі особливості агломерації та виробити містобудівні та правові умови їхнього розвитку. Розглядаючи розвиток агломерацій на довгострокову перспективу, важливо дотримуватися таких вимог:

1. Формування агломерації – це процес, який неможливо зупинити. Вони вже існують, і треба створювати такі методи

та механізми, які дадуть змогу регулювати і керувати, а в деяких випадках і стримувати розвиток агломерацій. Керований їхній розвиток посилить позитивні властивості та результати, некерований призведе до нагромадження недоліків, властивих великому місту, але в ще більших розмірах і значно більшій території.

2. Заходи щодо цілеспрямованого регулювання розвитку агломерації можна розробити і реалізувати лише з об'єднанням зусиль усіх зацікавлених учасників процесу: населення, яке проживає на території агломерації, громадських організацій які представляють інтереси населення, органів місцевого самоврядування, представників бізнес-спільноти.

3. Закріплення на законодавчому рівні терміна «агломерація», який повною мірою відображує сутність цього поняття, урахувавши всі сфери наук, які займаються такою тематикою, зокрема містобудування, географія, економіка, демографія, соціологія тощо.

4. Надання офіційного статусу агломераціям, визначивши їхній правовий статус. Чіткість і узгодженість термінологічної бази законодавчої та нормативної документації.

5. Визначення чітких єдиних кількісних і якісних критеріїв, ознак, властивостей, за якими можна виокремити територію як агломерацію, що дасть змогу розробити методи визначення меж територій зони впливу агломерації.

6. Дослідження і впровадження зарубіжного досвіду управління агломераціями та формування рекомендацій щодо створення системи правового та нормативного регулювання територій у складі зони впливу агломерації.

7. Особливу увагу слід приділяти розробленню містобудівної документації, яка охоплює всю територію агломерації. Безперечно, її слід розробляти з урахуванням комплексних планів, Державної стратегії регіонального розвитку, Генеральної схеми планування території України.

Список використаних джерел

1. Сірик З. О., Засадний В. Л. Теоретичні засади дослідження агломераційних чинників інвестиційної привабливості громад. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Т. 9. № 1. С. 302–309.
2. Uhodnikova Olena, Kostiantyn Viatkin, Kolodezny Andrii Methods and models of urban planning for sustainable development processes in agglomerations. 2024 IOP Conf. Ser.: Earth Environ. Sci. 1376 012045. URL: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/1376/1/012045/pdf>.
3. Дронова Л. О. Геоурбаністика: навч. посіб. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2014. 419 с.
4. Кубійович В. З антропогеографії Нового Санча. *Наукові праці*. Париж-Львів, 1996. Т. 1. С. 286–506.
5. Фомін І. О. Основи теорії містобудування. Київ: Наукова думка, 1997. 190 с.
6. Coppolani J. De Queleques Notions Fondamentales et Définitions en géographie urbaine. *La Vie Urbaine*. 1960. 275 s.
7. Дідик В. В., Павлів А. П. Планування міст: навч. посіб. Львів, 2003. 412 с.
8. Merlin P., Choay F. Ensemble constitué par une ville et ses banlieues. Paris: PUF, 1988.
9. Шустер Б. Перспектива розвитку та функціонування міських агломерацій в Україні. *Регіональні студії*. 2024. № 36. С. 69–76. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2024.36.11>.
10. Лещух І. Критерії делімітації агломерацій: зарубіжний досвід та вітчизняна практика. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки. Розділ «Економіка»*. 2025. № 1. С. 7–18. URL: <https://echas.vnu.edu.ua/index.php/echas/article/view/965/793>.
11. Про основні напрями забезпечення комплексного розвитку малих монофункціональних міст : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.03.2000 р. № 521. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/521-2000-п> (втратила чинність).
12. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні : Указ Президента України від 22.07.1998 р. № 1580-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/810/98/page>.
13. Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку малих : Закон України від 04.03.2004 р. № 1580-IV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1580-15/page>.
14. Про схвалення Концепції створення індустріальних (промислових) парків: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.08.2006 р. № 447-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447-2006-%D1%80#Text>.
15. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 р. № 385. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-п>.
16. ДБН 360-92**. Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень (втратив чинність). URL: https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/dbn_360_92_ua/1-1-0-116.
17. ДБН Б.2.2-12:2019. Планування і забудова територій. Чинний від 01-10- 2019 р. URL: https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/b_2_2_12/1-1-0-1802.
18. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17.06.2014 р. № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>.
19. Про асоціації органів місцевого самоврядування : Закон України від 16.04.2009 р. № 1275-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-17#Text>.
20. Про міські агломерації: Проект Закону від 17.07.2017 р. № 6743. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62318.

21. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо створення правових підстав для утворення агломерації як однієї з форм співробітництва територіальних громад: Проект Закону від 19.12.2019 р. № 2637. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67710.

22. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>.

23. Стешенко Т. В., Алиєва А. В. Міські агломерації як форма співробітництва територіальних громад. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 3. С. 114-117. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-3/25>.

Панкєєва Анна Миколаївна, кандидат технічних наук, доцент кафедри міського будівництва та територіального планування, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова.

ORCID: 0000-0002-7915-6651. Тел.: +38(050)7709825. E-mail: pankeevaanna@i.ua.

Завальний Олександр Вячеславович, кандидат технічних наук, професор кафедри міського будівництва та територіального планування, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова. ORCID: 0000-0002-6191-2893. Тел.: +38(067)5771742. E-mail: azavalniy@i.ua.

Pankeieva Anna, PhD (Tech). Associate Professor, department of urban construction and territorial planning, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv. ORCID: 0000-0002-7915-6651.

Tel.: +38(050)7709825. E-mail: pankeevaanna@i.ua.

Oleksandr Zavalniy, PhD (Tech). Professor, department of urban construction and territorial planning, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv. ORCID: 0000-0002-6191-2893. Tel.: +38(067)5771742.

E-mail: azavalniy@i.ua.

Статтю прийнято 18.09.2025 р.